

Warszawa, dnia 6 października 2010 r.

RPO-654968-VII/7020/7015/10/PK

Informacja
o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw
Obywatelskich w Pomieszczeniach dla Osób Zatrzymanych Komendy
Miejskiej Policji w Gliwicach.

(wyciąg)

1. Wprowadzenie.

Działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 27 września 2010 r., do Pomieszczeń dla Osób Zatrzymanych Komendy Miejskiej Policji w Gliwicach (zwanych dalej: PdOZ, Izbą lub Izbą Zatrzymań), mieszczących się przy ul. Powstańców Warszawy 10-12, udali się przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich. W wizytacji wziął również udział pracownik Zespołu Terenowego Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w Katowicach. Wykonując zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji, przedstawiciele Rzecznika sprawdzili na miejscu sposób traktowania osób zatrzymanych, dokonując oceny pod względem ich ochrony przed torturami oraz innym, okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem.

Przeprowadzone czynności polegały na:

- wysłuchaniu informacji przedstawionej przez Komendanta Miejskiego Policji w Gliwicach oraz Naczelnika Wydziału Prewencji KMP w Gliwicach (dalej: Naczelnik);
 - oglądzie wszystkich pomieszczeń Izby, w tym sprawdzeniu stanu wyposażenia pokoi dla zatrzymanych;
 - przeprowadzeniu, na podstawie kwestionariusza, rozmów na osobności z dwiema osobami zatrzymanymi przebywającymi w Izbie w czasie wizytacji;
- Pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich poinformowali Naczelnika Wydziału Prewencji KMP w Gliwicach o ustaleniach dokonanych w ramach powyższych czynności, a także wysłuchali jego uwag oraz wyjaśnień.

2. Charakterystyka Pomieszczeń dla Osób Zatrzymanych.

Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy ulicy Powstańców Warszawy 12, usytuowane są w suterenie budynku Komendy Miejskiej Policji w Gliwicach. Użytkowanie pomieszczeń Izby na potrzeby związane z przebywaniem w nich osób zatrzymanych możliwe jest na mocy decyzji Państwowego Inspektora Sanitarnego MSWiA na obszarze województwa śląskiego z dnia 2 września 2009 r.

Izba przeznaczona jest dla kobiet i mężczyzn, zatrzymanych w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia. Z informacji udzielonej przez Naczelnika wynika, iż za pobyt osoby doprowadzonej do wytrzeźwienia pobierana jest opłata w wysokości 150 zł., ustalona na mocy Decyzji Komendanta Wojewódzkiego Policji w Katowicach nr 248/2004 z dnia 01.06.2004 w sprawie pobierania opłaty za pobyt osób w jednostkach policji w celu wytrzeźwienia. W wizytowanych pomieszczeniach mogą przebywać ponadto osoby pozbawione wolności, przetransportowywane do jednostek penitencjarnych lub sądów, w związku z czynnościami procesowymi, w których biorą udział.

W Izbie wydzielono 8 pokoi dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia. Jeden z pokoi został wyłączony z użytku. Zamontowano w nim wentylator przemysłowy, za pomocą którego wentylowane są pokoje dla osób zatrzymanych. Pojemność Izby wynosi 32 miejsca.

Spośród 7 pokoi, jeden przeznaczono na potrzeby związane z umieszczaniem w Izbie osób doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, drugi zaś – dla osób o nieznanym statusie epidemiologicznym.

Dwa pokoje dla zatrzymanych (5 i 6-osobowy) wyposażono w monitoring. O zastosowaniu monitoringu w tych pokojach zdecydowała ich największa pojemność. Z informacji przekazanych w tej kwestii przez Naczelnika Sekcji Prewencji wynika, iż docelowo monitoringiem mają zostać objęte wszystkie pokoje.

Stały nadzór nad zatrzymanymi przebywającymi w Izbie sprawuje dwóch funkcjonariuszy, pełniących służbę w 12 godzinnym systemie zmianowym.

W sytuacji, gdy osobą zatrzymaną jest kobieta, czynności związane z jej przyjęciem wykonuje funkcjonariuszka Policji.

3. Ogląd Izby.

Przeprowadzony ogląd całej Izby oraz uzyskane w związku z tym informacje pozwoliły stwierdzić, iż w Izbie wydzielonych zostało: siedem pokoi dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokój sanitarny do utrzymywania higieny osobistej przeznaczony dla osób zatrzymanych, pokój dyżurnego, pokój do przygotowywania lub podgrzewania posiłków, pokój lekarski, pokój depozytów osób zatrzymanych, magazyn do przechowywania pościeli czystej, magazyn pościeli brudnej oraz magazyn odzieży osób chorych zakaźnie.

Kontrola osoby przyjmowanej do Izby odbywa się w pokoju dyżurnego. Tutaj również przeprowadzane są czynności związane z odebraniem od niej depozytu. W trakcie tych czynności, osoba umieszczana w PdOZ ma możliwość zapoznania się z przepisami regulaminu pobytu w Izbie wywieszonymi na ścianie pokoju. Izba dyżurna składa się z dwóch części – pierwszej, w której wykonywane są czynności związane z umieszczaniem osoby zatrzymanej w pomieszczeniach Izby i drugiej, stanowiącej zaplecze socjalne dla funkcjonariuszy pełniących służbę w PdOZ. W pokoju dyżurnego, poza sprzętem stanowiącym jej wyposażenie – krzesła i stół, znajdują się sygnalizatory instalacji przyzywowej oraz monitor, na którym wyświetlany jest obraz z dwóch monitorowanych pokoi dla zatrzymanych.

Depozyt oraz odzież wierzchnia osób zatrzymanych przechowywane są w trzech szafach znajdujących się w osobnym pokoju. Dla każdego z pokoi wyodrębniono osobną przegrodę w szafie.

Dwa pokoje są 6-osobowe, trzy – 4-osobowe; pozostałe zaś odpowiednio – trzy i pięciosobowe. Wyposażenie pokoi dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia jest niepełne. W trzech pokojach jedyny sprzęt kwaterunkowy stanowią podesty do spania. W jednym z pokoi, poza podestami do spania, zamontowano dodatkowo stół. Trzy pozostałe pokoje

posiadają pełne wyposażenie składające się z podestów do spania, taboretów oraz stołów. Wszystkie sprzęty w pokojach dla zatrzymanych nie mają ostrych krawędzi i są trwale przymocowane do podłogi. Podłoga w pokojach wyłożona została linoleum. W drzwiach każdego z pokoi zainstalowano wizjery umożliwiające obserwację osób tam przebywających.

Okna w pokojach nie są otwierane. Wentylowanie pokoi odbywa się za pomocą mechanicznej instalacji wyciągowej. Okna zabezpieczone są od wewnątrz metalową siatką, od zewnątrz zaś kratą. Pod oknem, znajdują się grzejniki centralnego ogrzewania osłonięte metalową siatką. Każdy z pokoi wyposażony jest w przycisk instalacji przyzywowej, umożliwiający w razie potrzeby wezwanie funkcjonariusza.

W pokojach nad drzwiami zamontowano punkty świetlne, odpowiednio zabezpieczone. Zamontowane w nich żarówki nie zapewniają jednakże właściwego oświetlenia. W czasie wizytacji pokoi, panował w nich półmrok. Ściany pomalowano farbą olejną, do wysokości około 1,5 m. Stan czystości pokoi nie budził zastrzeżeń.

Używanie wyrobów tytoniowych przez osoby zatrzymane możliwe jest w trzech pokojach. Pomieszczenia te wyposażono w tym celu w tekturowe pudełka spełniające rolę popielniczek.

Ściany pokoju sanitarnego przeznaczonego dla potrzeb osób zatrzymanych, wyłożone są glazurą, podłoga zaś terakotą. W pomieszczeniu zainstalowano natrysk oraz dwie toalety oddzielone między sobą za pomocą murowanych przegród. Zarówno stanowisko natryskowe jak i sedesy nie posiadają przesłon umożliwiających kąpiel lub załatwienie potrzeb fizjologicznych w warunkach zapewniających intymność. W brodziku pod natryskiem brak było maty antypoślizgowej. W łazience zamontowano ponadto 4 umywalki. W dniu wizytacji w pomieszczeniu tym dostępne było mydło oraz ręczniki. W trakcie wizytacji w pomieszczeniu sanitarnym panowała czystość.

Bielizna pościelowa czysta, materace oraz koce przechowywane są w wyodrębnionym w tym celu magazynie. Brudna bielizna składowana jest w plastikowych koszach znajdujących się w odrębnym magazynie pościeli brudnej.

Liczbę koszy uznać należy za niewystarczającą z uwagi na fakt, iż w trakcie wizytacji brudna pościel leżała częściowo na podłodze. Również w tym magazynie przechowywane są środki czystości wykorzystywane w Izbie. Odzież osób chorych zakaźnie przetrzymywana jest w osobnym magazynie wyposażonym w dwa plastikowe kosze oraz regał z czterema półkami.

W Izbie wyodrębniono pomieszczenie do przygotowywania lub podgrzewania posiłków. Jego stan nie budzi zastrzeżeń. Jest to pomieszczenie przestronne, wyposażone w niezbędny sprzęt (kuchenka elektryczna, lodówko-zamrażarka, zlewozmywak, kuchenka mikrofalowa, zmywarka). Posiłki dla zatrzymanych dostarczane są w termosach, w każdy dzień tygodnia z „Baru Teatralnego” w Gliwicach, a następnie porcjowane i wydawane zatrzymanym. Zarówno sztucce jak i naczynia, w których wydane są posiłki, są metalowe.

Przed umieszczeniem w Izbie, badaniu lekarskiemu poddawane są wszystkie osoby zatrzymane w celu wytrzeźwienia, pozostałe tylko wówczas, gdy jest taka potrzeba lub zatrzymany tego żąda. Badania wykonywane są w pogotowiu ratunkowym w Zabrze, z którym Komenda Miejska Policji podpisała stosowną umowę. W wypadkach, w których wymagana jest natychmiastowa pomoc medyczna, do PdOZ wzywane jest pogotowie ratunkowe.

Pomimo korzystania z usług zewnętrznych podmiotów oferujących pomoc medyczną, w Izbie wyodrębniono pokój lekarski. Jego wyposażenie stanowi leżanka, biurko, krzesła oraz parawan. Pomieszczenie to utrzymane jest w należytej czystości.

4. Rozmowy z zatrzymanymi.

W czasie wizytacji w Izbie przebywało dwóch mężczyzn. Obaj rozmówcy zatrzymani zostali w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa. W trakcie rozmowy z przedstawicielem Rzecznika Praw Obywatelskich, jeden z respondentów złożył oficjalną skargę dotyczącą nieuzasadnionego w jego przekonaniu zatrzymania. Analiza protokołu zatrzymania tego mężczyzny wykazała, iż zachodziły podstawy prawne zatrzymania (podejrzenie próby

wyłudzenia odszkodowania). O sposobie rozpatrzenia skargi, zainteresowany zostanie powiadomiony pisemnie.

Żaden z mężczyzn nie zgłosił zastrzeżeń co do sposobu zatrzymania jak i traktowania przez funkcjonariuszy pełniących służbę w PdOZ. Obaj stanowczo zaprzeczyli jakoby zasadne było ich zatrzymanie twierdząc, iż zostali pomówieni.

W rozmowie z przedstawicielem Rzecznika Praw Obywatelskich jeden z mężczyzn zaprzeczył jakoby otrzymał kopię protokołu zatrzymania. Drugi potwierdził otrzymanie takiej kopii. Rozmówcy zaprzeczyli, jakoby zapoznali się Regulaminem pobytu osób umieszczonych w PdOZ; jeden oświadczył ponadto, iż nie poinformowano go o przysługujących mu w Izbie uprawnieniach. Mężczyźni potwierdzili jednakże fakt pouczenia ich przez funkcjonariuszy pełniących służbę w Izbie o prawie złożenia w terminie 7 dni zażalenia do sądu na zatrzymanie oraz żądania powiadomienia o zatrzymaniu osoby najbliższej, zakładu pracy lub szkoły.

Wszyscy mężczyźni ocenili stan zdrowia w trakcie pobytu w Izbie jako dobry i niewymagający konsultacji lekarskiej. Warunki bytowe w PdOZ ocenione zostały przez respondentów jako znośne. Wśród zastrzeżeń, które zdecydowały o takiej ocenie, wymienili twarde podesty do spania oraz stan materacy i koców. Jeden z mężczyzn nie miał uwag co do oświetlenia pokoju, drugi stwierdził zaś, iż jest ono niewystarczające do pisania lub czytania. W kwestii możliwości utrzymania higieny osobistej, jeden z rozmówców stwierdził, że nie został pouczony o prawie skorzystania z kąpeli, podobnie jak i o możliwości dokonania zakupów wskazanych w Regulaminie produktów, na koszt osoby zatrzymanej o ile posiada środki finansowe i wyrazi taką chęć. Jeden z mężczyzn deklarujący się jako osoba paląca potwierdził możliwość palenia wyrobów tytoniowych w pokoju, w których przebywał.

5. Wnioski i zalecenia.

Ustalenia poczynione przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w Pomieszczeniach dla Osób Zatrzymanych Komendy Miejskiej Policji w Gliwicach wykazały, że prawa osób tam umieszczonych są – generalnie rzecz biorąc – przestrzegane.

Niemniej jednak w celu poprawy przestrzegania praw osób przebywających w Izbie należy:

1. uzupełnić wyposażenie pokoi dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia zgodnie ze standardami określonymi w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 października 2008 r. w sprawie pomieszczeń w jednostkach organizacyjnych Policji przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach (Dz. U. Nr 192, poz.1187);
2. rozważyć wprowadzenie alternatywnego sposobu zapoznawania się przez osoby zatrzymane z przysługującymi im w trakcie pobytu w Izbie prawami. Możliwość zapoznania się z treścią Regulaminu przez osobę zatrzymaną w trakcie kontroli przeprowadzanej w izbie dyżurnej, uznać należy w kontekście informacji przekazanych w tym zakresie przez rozmówców, za niewystarczającą;
3. zwrócić uwagę policjantom pełniącym służbę w PdOZ na konieczność realizacji obowiązku pouczenia osób zatrzymanych o przysługujących im prawach;
4. dopilnować, by lekarze przeprowadzający badanie osób zatrzymanych, wpisywali godzinę badania oraz dokumentowali te czynności we właściwej książce;
5. zadbać o poprawę oświetlenia w pokojach dla zatrzymanych;
6. wyposażyć natrysk oraz sedesy w przesłony zapewniające intymność podczas korzystania z nich;
7. wyposażyć brodzik prysznicowy w matę antypoślizgową oraz
8. zwiększyć liczbę koszy przeznaczonych na składowanie brudnej pościeli.

W odpowiedzi z dnia 9 listopada 2010 r. nadesłanej przez z-cę Komendanta Policji Miejskiej w Gliwicach, Rzecznik Praw Obywatelskich został poinformowany o uznaniu zawartych w Informacji wniosków za zasadne oraz ich

pełnej realizacji. W sprawie potrzeby doposażenia niektórych z pokoi dla zatrzymanych, Komendant Miejski Policji w Gliwicach zwrócił się z prośbą do Wydziału Inwestycji i Remontów Komendy Wojewódzkiej Policji w Katowicach o wygospodarowanie środków finansowych niezbędnych do realizacji tego zamierzenia.